

Iris Vansteelandt, Magda Mommaerts, Ingeborg Landuyt & Deeviet Caelen
AP Hogeschool, Antwerpen

Contact: *iris.vansteelandt@ap.be*
magda.mommaerts@ap.be
ingeborg.landuyt@ap.be
deeviet.caelen@ap.be

(Graag) lezen doorheen de lerarenopleiding?!

1. Aanleiding van het onderzoek

Weinig, niet goed of niet graag lezen hebben op termijn negatieve gevolgen voor de ontwikkeling van de lees- en taalvaardigheid en voor het schoolsucces van een leerling (o.a. Mol & Bus 2011; Sullivan & Brown 2013). Uit de PIRLS-onderzoeken (2006) en PISA-onderzoeken (2009) naar het leesplezier van kinderen in respectievelijk het vierde leerjaar en 15-jarigen bleek dat Vlaamse kinderen en jongeren niet graag lezen. Wat betreft het percentage leerlingen met een zeer positieve houding ten opzichte van lezen, staat Vlaanderen tussen de West-Europese landen zelfs op de laatste plaats (De Meyer & Walrop 2010; Vanhee e.a. 2007).

Gerelateerd aan deze vaststelling kan de vraag gesteld worden of de leerkrachten van die leerlingen wel graag lezen. Leerkrachten geven immers niet alleen kennis door aan hun leerlingen, maar ook meer affectieve aspecten, zoals bijvoorbeeld de mate waarin ze zelf iets graag doen. Aangezien de attitude van leerkrachten een belangrijke rol speelt in het schoolsucces van leerlingen, is een positieve leesattitude van leerkrachten dan ook belangrijk (o.a. Hattie 2012; Steele 2009). Studies wijzen er op dat leerkrachten die vaak en graag inzetten op lezen tijdens de lessen zorgden voor een hogere intrinsieke leesmotivatie van hun leerlingen (De Naeghel et al. 2014). De persoonlijke leesgewoontes van leerkrachten spelen bovendien een rol in hun manier van lesgeven en in de voorbeeldfunctie die ze vervullen (McKool & Gespass 2009).

2. Doelstellingen van het onderzoek en methodologie

In het academiejaar 2012-2013 is aan de Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen een start gemaakt met een driejarig onderzoek waarbij de leesattitude en het leesgedrag van studenten van de lerarenopleiding 'Kleuteronderwijs', 'Lager Onderwijs' en 'Secundair Onderwijs' die in het academiejaar 2012-2013 aan hun opleiding zijn begonnen, in kaart werden gebracht.

We formuleerden de volgende onderzoeksvragen:

1. Hoe is het gesteld met de leesattitude van aspirant-leerkrachten (kleuter-, lager of secundair onderwijs) en is er een evolutie merkbaar tijdens hun opleiding (nulmeting jaar 1 en opvolging jaar 2 en jaar 3)?
2. Is er een samenhang tussen ‘gender’, ‘keuze lerarenopleiding’, ‘inschatting leesvaardigheid’, ‘leesgedrag’ en ‘leesattitude’ en kunnen we op basis daarvan lees(attitude)profielen van de aspirant-leerkrachten opstellen?
3. Hoe ervaren aspirant-leerkrachten participatieve leesacties (zoals bijvoorbeeld actieonderzoek) tijdens hun opleiding?

Op basis van een literatuurstudie werd een conceptueel kader ontwikkeld dat als basis diende voor drie schriftelijke bevestigingen en focusgroepgesprekken (OV1). De data werden en worden statistisch geëxploreerd en via clustering worden leesprofielen in kaart gebracht (OV2). Er werden leesattitudeversterkende acties (zoals een actieonderzoek) ontwikkeld en uitgevoerd, gebaseerd op actueel motivatie-/participatieonderzoek (OV3).

3. Resultaten

Tijdens onze sessie op de HSN-conferentie zal dieper worden ingegaan op de resultaten van het onderzoek, met focus op de evolutie in leesattitude en leesgedrag tijdens een volledige bacheloropleiding en op de impact van de participatieve leesacties. De aspirant-leerkrachten werden aan het einde van hun opleiding een tweede keer bevraagd (juni 2015). De verwerking van die gegevens is nog volop aan de gang.

4. Naar een leesbeleid?

In de loop van het onderzoek werd de nood aan een leesbeleid duidelijk. Willen leesattitudeversterkende initiatieven duurzaam zijn, dan moeten ze ingebed worden (Van Petegem e.a. 2006). Een leesbeleid kan hier een antwoord bieden: leesbevordering structureel aanpakken om onder andere het leesplezier te vergroten.

Een sterk leesbeleid veronderstelt ook een geïntegreerd beleid (Vanhoof & Van Petegem 2006). En waarin kan dat beter dan in een taalbeleid? Lezen in al zijn aspecten hoort immers bij taal. Deze integratiegedachte wordt trouwens ondersteund door beleidsdocumenten, zowel in Vlaanderen als in Nederland (o.a. Broekhof 2013; Gatz 2014; Stichting Lezen & ITTA 2014).

Uitgaande van de kenmerken, voorwaarden en processen van taalbeleid (Bogaert & Van den Branden 2011), maakten we als een soort denkoefening een aanzet tot ver-

taalslag voor onze lerarenopleiding. Tijdens onze sessie zullen we dieper ingaan op de krijtlijnen van deze denkoefening.

Referenties

- Bogaert, N. & K. Van den Branden (2011). *Handboek taalbeleid secundair onderwijs*. Leuven/Den Haag: Acco.
- Broekhof, K. (2013). *Meer lezen, beter in taal VMBO: effecten van lezen op de taalontwikkeling*. Amsterdam: Kunst van lezen.
- Gatz, S. (2014). 'Beleidsnota 2014-2019: cultuur'. Brussel: kabinet van Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel.
- Hattie, J. (2012). *Visible learning for teachers: Maximizing impact on learning*. London, UK: Routledge.
- McKool, S.S. & S. Gespass (2009). "Does Johnny's reading teacher love to read? How teachers' personal reading habits affect instructional practices". In: *Literacy Research and Instruction*, 48 (3), p. 264-276.
- Meyer, I. De & N. Walrop (2010). *Pisa. Leesvaardigheid van 15-jarigen in Vlaanderen. De eerste resultaten van PISA 2009*. Online raadpleegbaar op: <http://www.ond.vlaanderen.be/nieuws/2010/bijlagen/20101207-PISA.pdf>.
- Mol, S.E. & A.G. Bus (2011). "To read or not to read: a meta-analysis of print exposure from Infancy to early adulthood". In: *Psychological Bulletin*, 137 (2), p. 267-296.
- Naeghel, J. De, M. Valcke, I. De Meyer, N. Warlop, J. van Braak & H. Van Keer (2014). "The role of teacher behavior in adolescents' intrinsic reading motivation". In: *Reading and Writing*, 27, p. 1547-1565.
- OECD (2010). 'PISA 2009 results: Learning to learn – student engagement, strategies and practices (volume III)'.
Petegem, P. Van, G. Devos, P. Mahieu, T. Dang Kim & V. Warmoes (2006). *Hoe sterk is mijn school? Het beleidsvoerend vermogen van Vlaamse scholen*. Mechelen: Wolters-Plantyn.
- Steele, C.F. (2009). *The inspired teacher: How to know one, grow one, or be one*. Alexandria, VA: ASCD.
- Stichting Lezen & ITTA (2014). *Leesbevordering en leesvaardigheid in het vmbo: noodzaak en kansen*. Amsterdam: Stichting Lezen.
- Sullivan, A. & M. Brown (2013). *Social Inequalities in Cognitive Scores at Age 16: The Role of Reading*. London: Institute of Education, University of London.

Vanhee, L., E. Baeten & J. Van Damme (2007). *PIRLS 2006: Vlaanderen in de wereld*. Online raadpleegbaar op: http://fac.ppw.kuleuven.be/o_en_o/COE/pirls/resultaten/internationaal/attitude_1ln.html.

Vanhoof, J. & P. Van Petegem (2006). *Peilijzen naar succesvol schoolbeleid. Praktijkboek voor de beleidseffectieve school*. Mechelen: Wolters/Plantyn.

Ronde 4

Mariette van Dam (a), Anne Kerkhoff (a), Mieke Lafleur (b) en José Beijer (b)

(a) Fontys Lerarenopleiding Tilburg

(b) Instituut Archimedes, Hogeschool Utrecht

Contact: m.vandamhelmig@fontys.nl

a.kerkhoff@fontys.nl

mieke.lafleur@hu.nl

jose.beijer@hu.nl

Samen opleiden voor het beroepsonderwijs

1. Inleiding

In 2016-2017 zullen de eerste leraren Nederlands afstuderen die de nieuwe afstudeerrichting ‘beroepsonderwijs’ hebben gevolgd. De vakgroepen Nederlands van Instituut Archimedes van de Hogeschool Utrecht en van Fontys Lerarenopleiding Tilburg zijn druk doende met het vormgeven van die afstudeerrichting.

In deze tekst bespreken we de inhoud van onze initiële opleidingen en onze activiteiten in het kader van voortgezette professionalisering. Ook laten we zien hoe we daarbij samenwerken met mbo-instellingen. We sluiten af met enkele vragen die we tijdens de presentatie met jullie willen bespreken.

2. De initiële opleidingen: stand van zaken voor de invoering van de afstudeerrichtingen

De meeste Nederlandse tweedegraads lerarenopleidingen waren, tot voor kort, vooral gericht op het opleiden voor het algemeen vormend onderwijs (avo). De hogere status van het avo en de onbekendheid van opleiders en studenten met het (v)mbo heeft daarbij ongetwijfeld een rol gespeeld.

De invoering van een aparte afstudeerrichting voor het beroepsonderwijs moet verandering brengen in deze focus op het avo. Het is één van de maatregelen die het